

“4K” MODELİ ASOSIDA BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINING KREATIV FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATLI JIHLTLARI

Najimatdinov Muxtar Koshkinbay o‘g‘li

Osiyo xalqaro universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kreativ fikrlashini rivojlantirishda “4K” modelining ahamiyati tahlil qilinadi. “4K” modeli – kreativlik, kommunikatsiya, kollaboratsiya va kritik fikrlash kabi asosiy ko‘nikmalarni shakllantirishga qaratilgan yondashuv bo‘lib, zamonaviy ta‘lim tizimida muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqot davomida mazkur modelning o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi va muammolarni hal qilish qobiliyatiga ta‘siri o‘rganiladi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, “4K” modeli asosida tashkil etilgan ta‘lim jarayoni o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirib, ularning innovatsion fikrlash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Kreativ fikrlash, “4K” modeli, boshlang‘ich ta‘lim, kommunikatsiya, kollaboratsiya, kritik fikrlash.

Abstract: This article analyzes the importance of the "4K" model in the development of creative thinking of elementary school students. The "4K" model is an approach aimed at the formation of basic skills such as creativity, communication, collaboration and critical thinking, which plays an important role in the modern education system. During the research, the impact of this model on students' independent thinking, creativity and problem solving ability is studied. The results show that the educational process organized on the basis of the "4K" model increases students' motivation to learn and serves to form their ability to think innovatively.

Keywords: Creative thinking, "4K" model, elementary education, communication, collaboration, critical thinking.

Kirish

Bugungi kunda ta‘lim jarayonida o‘quvchilarning faqatgina an‘anaviy bilimlarni egallashi emas, balki mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi va innovatsion qarashlarni shakllantirishi ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli zamonaviy pedagogikada “4K” modeli keng qo‘llanilmoqda. Mazkur model quyidagi to‘rt asosiy tamoyilga asoslanadi:

- **Kreativlik** – o‘quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish;
- **Kommunikatsiya** – o‘z fikrlarini aniq ifodalash va samarali muloqot qilish ko‘nikmalarini shakllantirish;
- **Kollaboratsiya** – guruhda ishlash va hamkorlikda muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish;
- **Kritik fikrlash** – mantiqiy va tahliliy fikrlashni shakllantirish.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun ushbu modeldan foydalanish ularning qiziqishini oshirib, ta‘lim jarayonini interaktiv va samarali tashkil etish imkonini beradi. Ushbu maqolada “4K” modelining ta‘lim jarayoniga ta‘siri va uning ahamiyatli jihatlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

1. “4K” modelining ta’lim jarayonidagi o’rni

Zamonaviy ta’lim jarayonida o’quvchilarni mustaqil fikrlovchi shaxs sifatida shakllantirish asosiy maqsadlardan biri hisoblanadi. “4K” modeli aynan shu maqsadga xizmat qiladi va quyidagi afzalliklarga ega:

- O’quvchilarning o’z fikrlarini erkin ifodalashga o’rgatadi;
- Guruh bo’lib ishlash orqali muloqot va hamkorlik ko’nikmalarini rivojlantiradi;
- Yangicha yondashuv orqali muammolarni hal qilishga undaydi;
- O’quvchilarda tahliliy va tanqidiy fikrlash qobiliyatini shakllantiradi.

2. Kreativ fikrlashni rivojlantirishning ahamiyati

Kreativ fikrlash o’quvchilarning nafaqat ta’lim jarayonida, balki hayotiy vaziyatlarda ham innovatsion yondashuv bilan yechim topishiga yordam beradi. Ayniqsa, boshlang’ich sinfda kreativ fikrlash quyidagi usullar orqali rivojlantirilishi mumkin:

- **Ochiq muammoli savollar berish** – o’quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydi;
- **Ijodiy topshiriqlar berish** – hikoya tuzish, rasm chizish, rolli o’yinlar orqali o’quvchilarning ijodkorligini oshirish;
- **Tajribalar o’tkazish** – sinfda turli eksperimentlar tashkil etish orqali qiziquvchanlikni oshirish.

3. Kommunikatsiya va kollaboratsiyaning roli

Ta’lim jarayonida samarali muloqot qilish va jamoaviy ish yuritish ko’nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. “4K” modeli asosida o’quvchilarga quyidagilar o’rgatiladi:

- O’z fikrlarini aniq va lo’nda ifodalash;
- Guruh bo’lib ishlash, o’zaro fikr almashish;
- Bahs-munozaralar orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.

Jamoaviy topshiriqlar va rolli o’yinlar orqali o’quvchilarning muloqot qobiliyatlari mustahkamlanadi va ularda ijtimoiy kompetensiyalar shakllanadi.

4. Kritik fikrlashni shakllantirish usullari

Kritik fikrlash – bu o’quvchilarning har qanday ma’lumotni tahlil qilish, asosli xulosa chiqarish va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatidir. Ushbu ko’nikmani rivojlantirish uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

- **Mantiqiy masalalar yechish** – o’quvchilarga turli qiyinchilik darajasidagi vazifalar berish;
- **Savol-javob texnikasi** – o’quvchilarni o’z fikrlarini dalillar bilan asoslashga o’rgatish;

• **Muammoli vaziyatlar yaratish** – hayotiy masalalar bo'yicha tahliliy fikrlashga yo'naltirish.

O'quvchilarda kreativ fikrlash, ya'ni ijodiy fikrlashni va yangilik qilish, o'z maqsadlariga erishish uchun yangi yondashuvlarni qo'llash, innovatsion yechimlarni ishlab chiqish va ijodiy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga ko'maklashadi.

Kritik fikrlashga yo'naltirilgan metodologiya o'quvchilarning axborotni tanqidiy baholash, o'z fikri va mulohazalarini shakllantirish ko'nikmalarini rivojlantirishni o'z ichiga oladi. O'quvchilarda muammolarga analitik nuqtayi nazardan yondashish va mantiqiy fikrlash asosida o'z nuqtayi nazarini shakllantirishga xizmat qiladi. Masalan:

- muammoli ta'lim (har bir dars boshida – muammoli savol);
- muammoni muhokama qilishda o'quvchilarning hayotiy tajribasiga tayanish;
- mustahkamlash mashqlarini bajarishda guruh bo'lib va yakka tartibda ishlash;
- blum taksonomiyasi bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni bosqichma-bosqich shakllantirish;
- qiziqarli o'qitish usullariga tayanish (maqol, anagramma, krossvord);
- loyihaga asoslangan ta'lim (har bir bob/chorak oxirida kichik-loyihalarni bajarish);
- refleksiya kabilar "4K" modeli asosida o'quv-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ fikrlashini rivojlantirish bugungi ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. "4K" modeli asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning nafaqat ijodiy, balki tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Ushbu model orqali o'quvchilar muammolarni innovatsion yondashuv bilan hal qilishni o'rganib, o'z bilimlarini mustaqil ravishda tahlil qilishga intiladilar.

Shunday qilib, "4K" modelidan foydalanish boshlang'ich ta'limda samarali usul bo'lib, o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish, muloqot va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Akbarovna, I. S., & Lola, I. (2025). IJTIMOIIY PEDAGOGIK FAOLIYATDA TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI. ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNGA QARATILGAN KREATIV G'OYALAR, TAKLIFLAR VA YECHIMLAR, 7(75), 201-204.

2. Икромова, С. А., & Джумаева, Ф. Б. (2025). ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СТРУКТУРА В УЗБЕКИСТАНЕ И ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 256-262.
3. Ikromova, S. A. (2025). ART TERAPIYANING RUHIY KASALLIKLARNI DAVOLASHDAGI O'RNINI VA SAMARADORLIGI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 154-157.
4. Akbarovna, I. S. (2024). STRESS, DEPRESSIYA VA BOSHQA RUHIY HOLATLARNING PSIXOLOGIYADAGI O'RNINI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 1(3), 7-13.
5. Akbarovna, I. S. (2023). GENERAL SIGNS OF A TEENAGER'S ORIENTATION TOWARD DESTRUCTIVE BEHAVIOR. *International scientific review*, (XCI), 19-20.
6. Akbarovna, I. S. (2025). YOSH DAVRLARIDA SHAXSIY O'ZIGA XOSLIKNING SHAKLLANISHI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 316-321.
7. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.